

Dr. Mira Kadojić obranila doktorsku disertaciju: “Procjena uspješnosti protetičke opskrbe u osoba s natkoljenom amputacijom”.

Piše: dr. sc. Mira KADOJIĆ, dr. med

Na poslijediplomskom doktorskom studiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku dr. Mira Kadojić iz Kliničkog bolničkog centra Osijek, 13. svibnja 2011. obranila je doktorsku disertaciju „Procjena uspješnosti protetičke opskrbe u osoba s natkoljenom amputacijom”. Mentor rada bio je prof. dr. sc. Savo Jovanović, dr. med. redoviti profesor Medicinskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

Slijedi kratki prikaz disertacije.

S porastom životnog standarda tijekom zadnjih desetljeća osjetno je porastao prosječni životni vijek populacije. To je dovelo do porasta morbiditeta cirkulacijskih bolesti i dijabetesa. Najteži oblici ovih bolesti katkad rezultiraju amputacijom donjih udova.

Amputacija, sama po sebi, neovisno o razini, duboko ranjava svaku osobu, ograničava je u fizičkom, psihičkom, socijalnom i profesionalnom smislu. Ipak, mlađa životna dob i niži nivo amputacije u dosadašnjim istraživanjima pokazali su se važnim prediktorima boljega oporavka osoba s amputacijom.

Praćenje problematike i istraživanja posljednjih desetak godina pokazuju da u ukupnom broju učinjenih amputacija, posebno vaskularne etiologije, raste udjel natkoljениčnih amputacija. U ovoj skupini amputiranih operativni mortalitet vrlo je visok. Preživjeli se često ne uspiju kvalitetno reintegrirati u zajednicu. Budući da se obično radi o starijim osobama smanjena je i socijalna osjetljivost zajednice za njihove probleme. U kombinaciji s problemima fizičke naravi, zbog gubitka pokretljivosti, u bolesnika raste osjećaj izoliranosti, inhibira ih u traženju

nemedicinske pomoći, posebice zbog psihosocijalnih problema. Zbog toga je važno da se u osoba s amputacijom postigne uspješna protetička opskrba.

U kliničkom radu ocjenu ishoda protetičke opskrbe donosi rehabilitacijski tim, a temeljena je na fizičkoj prilagodbi amputiranih osoba na protezu, te stupnju samostalnosti pri hodu s protezom.

Iako, mobilnost ima ključnu ulogu u ukupnoj procjeni funkcijskog oporavka osoba s amputacijom, bez analize drugih elemenata važnih za kvalitetu života amputiranih osoba procjena stupnja uspješnosti protetičke opskrbe nije potpuna.

Istraživanja provedena unatrag nekoliko godina naglašavaju da najkompetentniju i najcjelovitiju procjenu ishoda protetičke opskrbe i kvalitete života vezane uz protezu daju sami korisnici proteza, odnosno osobe s amputacijom.

U skladu s tim spoznajama cilj istraživanja bio je utvrditi uspješnost protetičke opskrbe osoba s natkoljениčnom amputacijom, ali s aspekta bolesnika.

Istraživanje je provedeno na Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Kliničkoga bolničkog centra Osijek u razdoblju od 2006. do 2010. godine. Ispitan je slučajno odabrani uzorak od 90 bolesnika s natkoljениčnom amputacijom koji su proveli bolničku rehabilitaciju i bili opskrbljeni protezom.

Ispitanici su podijeljeni u skupine prema dobi, spolu, uzroku amputacije, te prema zdravstvenom statusu. Osim kliničkog pregleda i procjene ishoda protetičke opskrbe treningom hoda u istraživanju su primijenjena i dva upitnika.

Sociodemografski upitnik obuhvatio je podatke o dobi, spolu, bračnom statusu, stupnju naobrazbe, radnom statusu i zdravstvenom statusu ispitanika. Kao glavni mjerni instrument ovog istraživanja korišten je Prosthesis evaluation questionnaire (PEQ) upitnik. On sadržava pitanja o procjeni proteze i kvaliteti života vezanoj uz protezu, na temelju iskustva samog ispitanika. Upitnik je nastao u suradnji s osobama s amputacijom koje se koriste protezom, i daje uvid u gotovo sva područja koja utječu na kvalitetu života s protezom. Upitnik ima deset ljestvica, a svaka od njih sadržava više pitanja ili podljestvica radi dobivanja što bolje spoznaje o pacijentovu zadovoljstvu testiranom funkcijom ili stanjem navedenim u ljestvici.

Protetička opskrba smatrana je uspješnom, ako je prosjek vrijednosti svih deset ljestvica upitnika PEQ bio jednak ili veći od 60.

Prema preporuci autora upitnika PEQ nakon pojedinačne analize ljestvica, one su svrstane prema obilježjima na koja se odnose u četiri zajedničke ljestvice: funkcija proteze, mobilnost, psihosocijalna prilagodba, opće zadovoljstvo i kvaliteta života.

Budući da je upitnik PEQ kroz formirane ljestvice obuhvatio sva područja u životu osobe s protezom, statističkom metodom korelacije bilo je moguće utvrditi postoji li povezanost vrijednosti ljestvica i kolika je jakost te veze.

Iako su sa stajališta profesionalnoga tima svi su ispitanici u ovom istraživanju imali uspješnu protetičku opskrbu koja je testirana uobičajenim postupcima i metodama, samoprocjena ispitanika prema upitniku PEQ pokazala je da je uspješnu protetičku opskrbu postiglo 77% ispitanika, a kod 23% ispitanika ocijenjena je neuspješnom.

Srednje vrijednosti četiriju zajedničkih ljestvica pokazale su da su ispitanici najnižom ocjenom ocijenili svoju mobilnost s protezom, potom opće zadovoljstvo životom nakon protetičke opskrbe, a podjednaku ocjenu dali su funkciji proteze i psihosocijalnoj prilagodbi na protezu.

Najveća je povezanost utvrđena između psihosocijalne prilagodbe i mobilnosti ($\rho = 0,739$, $p < 0,001$), dobre su povezanosti između mobilnosti i funkcije proteze ($\rho = 0,573$, $p < 0,001$); mobilnosti i općeg zadovoljstva ($\rho = 0,289$, $p < 0,001$) kao i općeg zadovoljstva sa psihosocijalnom prilagodbom ($\rho = 0,542$, $p < 0,001$).

Najveći utjecaj na kvalitetu života imaju psihosocijalna prilagodba ($\rho = 0,606$, $p < 0,001$) i mobilnost ($\rho = 0,595$, $p < 0,001$).

Uspoređujući pojedine skupine ispitanika, utvrđeno je da su zadovoljavajuću mobilnost postigli ispitanici mlađe životne dobi, oni s posttraumatskim amputacijama te zdravi ispitanici. Oni su postigli i statistički značajno bolju psihosocijalnu prilagodbu na amputaciju i bolju kvalitetu života. U ispitanika mlađe životne dobi postoji snažna povezanost svih elemenata (ljestvica) protetičke opskrbe i njihov statistički značajan utjecaj na kvalitetu života. U najstarijoj dobnoj skupini mobilnost statistički značajno utječe na psihosocijalnu prilagodbu, ali ni jedan od ostalih elemenata nema utjecaj na kvalitetu života. U kronično bolesnih ispitanika postoji slab utjecaj mobilnosti na kvalitetu života, a između ostalih elemenata protetičke opskrbe nema povezanosti niti utjecaja na kvalitetu života.

Na temelju navedenih rezultata zaključili smo da je u osoba s natkoljениčnom amputacijom u visokom postotku ostvarena uspješna protetička opskrba, mobilnost s protezom najslabije je ocijenjen element protetičke opskrbe.

Rezultati rada sugeriraju da je u budućem radu amputiranima u mlađoj životnoj dobi i zdravima potrebno omogućiti najbolja tehnička rješenja u opskrbi protezom jer to pridonosi boljoj mobilnosti, psihosocijalnoj prilagodbi i kvaliteti života nakon amputacije. U amputiranih visoke životne dobi i kronično bolesnih rehabilitacijske postupke treba usmjeriti na funkcionalnu prilagodbu na novonastalo stanje i optimalnu psihološku potporu amputiranima i članovima njihovih obitelji. To može značajno poboljšati njihovu kvalitetu života i psihosocijalnu prilagodbu na amputaciju.